

Jaarverslag 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Duurzame bouw	3
3. Duurzame mobiliteit	8
4. Duurzame energie o.a. op de Wadden	11
5. Klimaatverandering	15
6. Circulair Friesland	18
7. Bouwen aan de beweging	19
8. Communicatie	23
9. Personeel en Organisatie	24
10. Financiën	25

1. Inleiding

2015 was voor Urgenda een heel bijzonder jaar. Het winnen van de Klimaatzaak op 24 juni en de wandeling van 619 km naar Parijs in november waren twee bijzondere hoogtepunten.

Op 24 juni kwam het vonnis van de rechtbank Den Haag, waarin Urgenda gelijk kreeg. Klimaatverandering is een heel groot probleem, dat – in het juridisch jargon – een grote gevaarstelling oplevert en de Staat heeft een speciale zorgplicht voor haar burgers. De rechter sprak uit dat de Nederlands Staat niet voldoende doet om haar burgers te beschermen en minimaal 25% CO₂-uitstoot dient te reduceren in 2020, ten opzichte van 1990. Binnen een half uur ging het vonnis de hele wereld over. Het gaf velen weer hoop en legde druk op Den Haag om meer te doen dan het Energieakkoord.

In november liep directeur Marjan Minnesma van Utrecht naar de klimaatop in Parijs. 619 kilometer in een maand (25 dagen lopen plus 3 rustdagen) en duizenden mensen liepen een stukje mee. De NPO zond bijna dagelijks het tv-programma *Mijlpalen voor Parijs* uit over de tocht, waardoor nu ook heel veel mensen buiten de duurzaamheidwereld Urgenda kennen en weten dat er vele oplossingen zijn waar we samen mee aan de slag kunnen. In Parijs onderhandelden 195 landen, die uiteindelijk constateerden dat de aarde niet meer dan 1,5 à 2 graden zou mogen opwarmen, wat eigenlijk ook de opgave is die Urgenda heeft opgepakt in het rapport '100% duurzame energie in 2030. Het kan, als je het wilt!'

Als we het klimaat akkoord in Parijs serieus nemen, dan is Urgenda's agenda een serieuze route.

Bij die route horen de activiteiten van het project ThuisBaas, waarmee Urgenda doorsnee huizen energieneutraal maakt voor circa €35.000,-. De eerste reeks huizen is inmiddels gedaan en nu is het een zaak van opschalen. Als we verder automatiseren en schaalvoordeel creëren door meer huizen tegelijk energieneutraal te maken, dan zullen de kosten dalen.

In 2015 was het Low Car Diet ook weer een succes. Tientallen bedrijven, vele honderden werknemers en topbestuurders lieten hun auto een maand lang zo veel mogelijk staan en maakten gebruik van andere vormen van vervoer of werkten deels thuis. Dat is vaak de start van nadenken en uiteindelijk de omslag naar ander mobiliteit- en personeelsbeleid.

In 2015 werkte Urgenda met Metabolic aan een analyse van Friesland en de potentie om daar een circulaire economie op te bouwen. Na een geslaagde lancering van het rapport, besloten vele bedrijven samen concreet aan de slag te willen gaan met de voorstellen in het rapport.

Naast deze activiteiten waren er in 2015 ook de Dag van de Duurzaamheid, Fashion Revolution Day, twee Regiotouren en een reeks andere activiteiten. De versnelling naar een duurzamere wereld lijkt echt ingezet te zijn!

Urgenda streeft naar een circulaire economie die draait op duurzame energie en groene grondstoffen. We richten ons hierbij op een omslag naar 100% duurzame energie in Nederland, door vergaande veranderingen in de bouw-, mobiliteit- en energiesector.

2. Duurzame bouw

Urgenda richt zich in de gebouwde omgeving op:

- Verduurzamen van de bestaande bouw, deze is verantwoordelijk voor ruim 30% van de totale jaarlijkse CO₂-uitstoot in Nederland. Daarom maakt Urgenda huizen energieneutraal
- Verduurzamen van speciale gebouwen via projecten zoals ZonopZorg.

En weer een huis energieleverend!

Weg met de fossiele energierekening!

ONS HUIS ENERGIENEUTRAAL

€ 35.000,-

PRAKTIJKVOORBEEDEN VAN BESTAANDE WONINGEN

Energieneutraal wonen

Een gemiddeld gezin in Nederland geeft in 15 jaar €35.000,- uit aan energiekosten. Met dat bedrag kunnen we in één keer een woning energieneutraal maken. Dan heeft de woning op jaarbasis geen energierekening meer. Als de bewoner voor deze investering moet lenen, dan kan hij of zij dat bedrag van circa €35.000,- afbetalen in maandelijkse termijnen. De maandelijkse lasten veranderen niet, het huis stijgt in waarde en verbruikt alleen duurzame energie.

Na de eerste serie woningen op Texel in 2014, is Urgenda in het project ThuisBaas doorgegaan met de volgende woningen. Daarnaast werden de eerste woningen goed gemonitord en er werd veel geleerd. Daarbij was de samenwerking met die eerste huishoudens van groot belang, want zij waren bereid al hun ervaringen te delen en accepteerden ook de ongemakken die soms horen bij het pionieren. Als we alles wat we leren vastleggen, we gaan opschalen, schaalvoordeel creëren en meer automatiseren, dan kunnen de kosten van €35.000,- nog verder omlaag. We zagen dat al bij een huis in Stedum in het Groningse aardbevingsgebied dat energieneutraal is gemaakt voor circa €29.000,-. In mei werd, tijdens de Regiotour Groningen, dit huis feestelijk geopend.

Urgenda begon een opleidingstraject voor 'ecomediars': mensen die de keukentafelgesprekken met bewoners kunnen voeren en voorstellen kunnen doen voor de aanpak van de woning. Ook van dat proces wordt veel geleerd, waardoor het opleidingstraject verbeterd kan worden.

ThuisBaas

ThuisBaas was in 2015 een project van Urgenda. Enerzijds werden binnen ThuisBaas woningen energieneutraal gemaakt. Anderzijds werden op www.thuisbaas.nl bestaande en innovatieve producten voor consumenten getoond en verkocht, waarmee we bewoners ook proberen te helpen om zelf sneller aan de slag te gaan. Zo helpt ThuisBaas mensen het heft in eigen hand te nemen én kosten te besparen. Het is de bedoeling dat ThuisBaas in 2016 op eigen benen gaat staan, om als aparte sociale onderneming nog veel meer mensen te helpen om hun huis energieneutraal te maken.

**'Deze infraroodpanelen zijn echt
een eye-opener qua comfort'**

Krispijn Beek

**'Ons hele huis verwarmen we met
infraroodpanelen. Dat bevalt heel goed'**

Amsata Bijl

**'We zochten een manier om onze
klaslokalen te verwarmen zonder
dat er veel stof verplaatst wordt. De
infraroodpanelen waren de oplossing'**

Roeland Vollaard

Besparen in de zorg met de Energiestrijd Zorghuizen

In de winter van 2014/2015 vond de derde editie van de Energiestrijd Zorghuizen plaats. Op initiatief van Meneer de Leeuw, Urgenda, Habion en partners gingen zorghuizen door heel Nederland met elkaar de strijd aan om in drie maanden tijd zoveel mogelijk energie te besparen. Via het aanpassen van het gedrag en het verbruik, het doorvoeren van simpele maatregelen en het beter afstellen van de installaties werden concrete resultaten behaald in zowel het reduceren van het energieverbruik als de kosten. De 38 deelnemende zorghuizen hebben samen in drie maanden tijd €200.000,- bespaard op energiekosten en een besparing op het energieverbruik gerealiseerd van 16%, met behoud van comfort en zonder voorinvestering. Omgerekend naar alle 1900 zorghuizen in Nederland, kan dit resulteren in een besparing van ruim 10 miljoen euro in drie maanden. Zorghuis Sint Petrus uit Boekel werd 20 maart tijdens het Lentebal, uitgeroepen tot winnaar dankzij een besparing van 55% op het energieverbruik en € 20.000 in kosten.

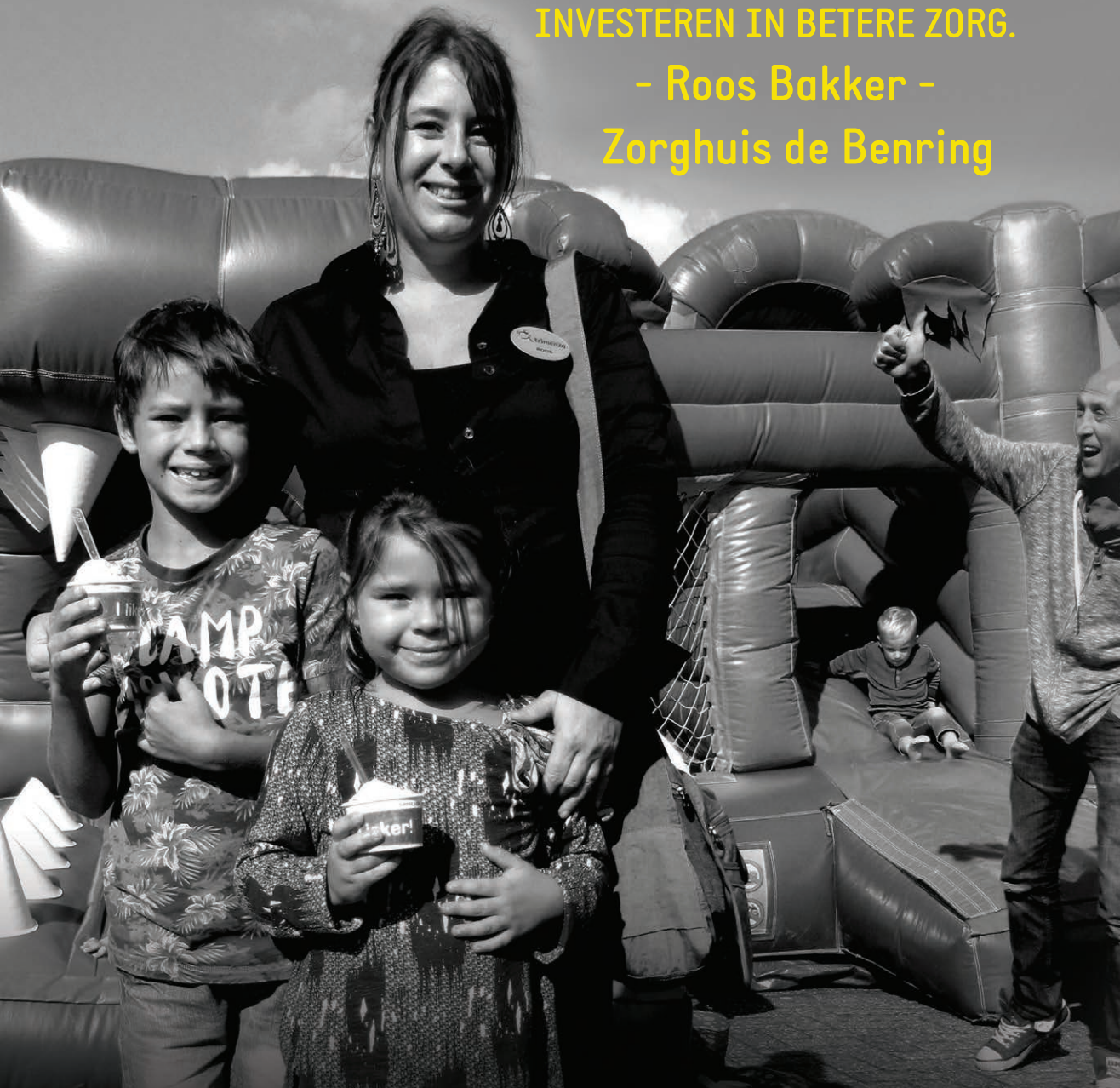

#ZonOpZorg

HET IS SIMPEL:
MET ZONNEPANELEN OP ONS DAK
BESPAREN WE ENERGIEKOSTEN.
DAT GELD KUNNEN WE
INVESTEREN IN BETERE ZORG.

- Roos Bakker -
Zorghuis de Benring

Doorbraakproject ZonOpZorg geslaagd

Veel zorginstellingen willen zonnepanelen op hun daken plaatsen, maar hebben daarvoor niet genoeg kapitaal hebben om dit te betalen. Er zijn echter genoeg bewoners, werknemers en burgers die zelf geen dak hebben voor zonnepanelen, maar toch een bijdrage willen leveren aan meer duurzame energie in Nederland. Samen met het crowdfundingplatform Zonnepanelendelen ontwikkelde Urgenda een nieuwe concept om meer zonne-energie op de daken van zorginstellingen te realiseren, met behulp van de investeringen van onder meer omwonenden en gasten. In november 2015 was het eerste doorbraakproject van ZonOpZorg een feit dankzij 119 investeerders. Op zorghuis De Benring in het Gelderse Voorst worden begin 2016 de 512 zonnepanelen geplaatst. In vijf weken is via crowdfundingwebsite Zonnepanelendelen de benodigde € 160.000,- opgehaald. Het kost zorginstellingen niets, omdat burgers betalen. Instellingen houden hun geld daardoor beschikbaar voor de zorg. De duurzaam opgewekte stroom wordt gebruikt door het zorghuis. De rente die de crowdfunders jaarlijks ontvangen over hun inleg is veel hoger dan banken aanbieden. Na 16 jaar krijgt men de inleg gewoon weer terug. Urgenda, Zonnepanelendelen en woningcorporatie Habion werken momenteel met diverse zorghuizen aan het realiseren van meer projecten, zodat via ZonOpZorg zoveel mogelijk zorghuizen in Nederland voorzien worden van zonnepanelen. Op dit moment worden de volgende projecten voorbereid.

3. Duurzame mobiliteit

Het sneller verduurzamen van de mobiliteitsector in Nederland is één van de speerpunten van Urgenda. Belangrijke onderdelen van deze transitie:

- Een beter en efficiënter openbaar vervoer en goederenvervoer op duurzame brandstoffen of elektriciteit.
- Een verschuiving van benzine en diesel naar elektrisch en soms biobrandstoffen.
- Een verschuiving van bezit naar gebruik van auto's, zowel voor de zakelijke als voor de particuliere markt.

Low Car Diet

In 2015 organiseerde Urgenda voor de vierde keer het Low Car Diet. Honderden topbestuurders en medewerkers startten op de Dag van de Duurzaamheid hun 'dieet' en probeerden een maand minder met de auto te reizen. Zij maakten een maand lang met de mobiliteitskaart gebruik van de OV-fiets, highspeed e-bikes, de bus, metro, tram, trein, deelauto's en werken vergaderruimtes op stations en onderweg. In 2015 zijn de deelnemende bedrijven in een maand in totaal 50% schoner gaan reizen, waren zij 30% goedkoper uit in hun mobiliteitskosten en hebben de deelnemers 40% meer bewogen. Oa 200 elektrische fietsen en 50 elektrische auto's zijn ingezet om mensen anders reizen te laten ervaren.

Uit onderzoek van gedragsdeskundig adviesbureau Dijksterhuis & Van Baaren bleek dat 11 weken na de start van het Low Car Diet 2014 42% van de deelnemers nog altijd bewuster reist. Dit resulteert tevens in 30% minder autokilometers en 28% minder CO₂-uitstoot.

Het Low Car Diet is de grootste mobiliteitswedstrijd in Nederland waarbij bedrijven met elkaar de strijd aan gaan om zoveel mogelijk duurzame kilometers te maken. Tevens gaan binnen bedrijven de medewerkers met elkaar de strijd aan om in 30 dagen schoner, goedkoper en gezonder te reizen. Urgenda kan bedrijven helpen bij het vormgeven en implementeren van duurzamer vervoersbeleid, kosten te besparen en werknemers te inspireren en te ontzorgen. Op dit moment zijn een aantal grote multinationals zoals Unilever naar aanleiding van Low Car Diet bezig om hun personeels- en mobiliteitsbeleid te veranderen ondersteund door Urgenda. Ook in 2015 gaf Urgenda weer vele workshops om bedrijven te verleiden stappen te zetten naar een nieuw duurzaam beleid.

Elektrisch vervoer

Na het Low Car Diet ging Urgenda bij veel bedrijven die meededen aan de slag, onder andere met het verduurzamen van hun wagenpark. Dat betekent veelal dat er veel meer elektrische personen- en bedrijfsauto's aangeschaft of geleased worden. Daarnaast ondersteunt Urgenda onder andere het versneld uitrollen van snellaadpunten in Nederland, door lobby en ondersteuning van koplopers.

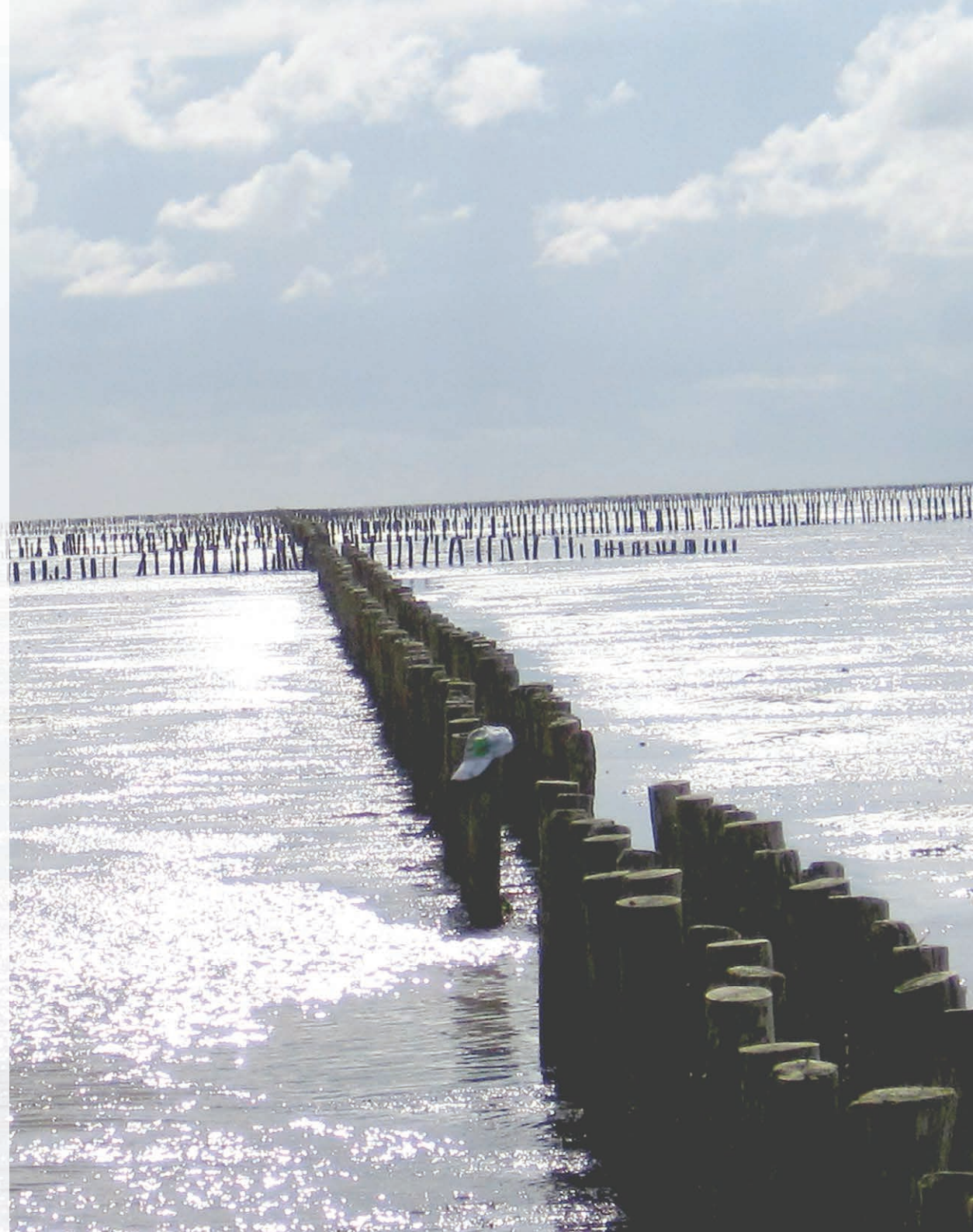
Samen op Reis

Op initiatief van reizigersvereniging Rover en Urgenda zijn bijna alle OV-aanbieders in Nederland, overheden en consumentenorganisaties begin 2013 gestart met Samen op Reis. Door middel van 15 concrete projecten gaan de partners reizigers sneller en beter van deur tot deur brengen. Zo werken ze aan het verbeteren van het voor- en natransport voor de OV-reiziger, het realiseren van een beter gezamenlijk tariefaanbod en het verbeteren van overstappunten. In 2015 is er een 'budget zeker' kaart geïntroduceerd en in Noord Nederland is er een betere integratie tussen bus, trein en tram gekomen. Daarnaast is er door de OV-partners een branchevereniging opgericht om de belangen van OV-partners in Den Haag beter voor het voetlicht te brengen. Lees meer op www.samenopreis.nu

4. Duurzame Energie o.a. op de Wadden

Speerpunt van deze transitie:

- Nederland 100% op duurzame energie in 2030.
- Vergroten en versnellen van de groep mensen en bedrijven die zelf concreet werken aan een nieuwe circulaire economie die draait op duurzame energie.

- DE AGENDA -
NEDERLAND
100% DUURZAME ENERGIE IN 2030

**HET KAN
ALS JE HET
WILT!**

Het kan als je het wilt

Nederland kan zijn energievoorziening binnen twintig jaar volledig verduurzamen. Dat blijkt het Urgenda rapport 'Nederland 100% duurzame energie in 2030. Het kan als je het wilt!'. Hierin zet Urgenda uiteen hoe het vijf keer anders kan op het gebied van wonen, vervoer, voedsel, produceren en energie opwekken. Dit rapport is tevens onze visie 2030 en de leidraad voor het werk dat we doen.

Sinds 2007 is het verduurzamen van de Waddeneilanden één van de icoonprojecten van Urgenda. De Waddeneilanden hebben als gezamenlijke ambitie om energieneutraal te zijn in 2020. Dat betekent dat vanaf 2020 ieder eiland zelf evenveel duurzame energie opwekt als er wordt verbruikt. Tot een paar jaar geleden was Texel het meest actief en zetten zij de meeste stappen in de goede richting. Er is echter de afgelopen jaren veel meer energie en actie gekomen op de andere eilanden, mede door de Urgenda medewerker Antoine Maartens, die fulltime op de Waddeneilanden werkt.

De permanente steun, informatie en netwerken die we aanbieden, de energie en ideeën die we aanleveren en de projecten die we starten, helpen de eilanders om aan de slag te gaan. Uiteindelijk moeten het hun projecten worden en moeten zij trots zijn op wat er wordt bereikt. Afgelopen jaar waren vooral de Friese eilanden heel actief. Friesland is in 2018 culturele hoofdstad en wil ook tijdens dat speciale jaar energie en de culturele hoofdstad aan elkaar verbinden, ook op de Wadden.

Texel

Energie neutrale huizen. In 2014 begon Urgenda met het energie neutraal maken van woningen op Texel. Dit project liep door in 2015 en er was ook veel belangstelling voor uit allerlei gremia. Texel en de energie neutrale huizen daar, waren voor velen een voorbeeld. Het heeft inspiratie gebracht om ook op allerlei andere plekken aan de slag te gaan. Ook in 2015 hielp Urgenda huiseigenaren met het vinden van financiering en begeleidden we de verbouwing. Bijna alle energie neutrale huizen hebben zonnepanelen of gecombineerde zgn. PVT-panelen, die zowel elektriciteit als warm water leveren.

Het zonnepanelenveld Evertsekoog, gevestigd op de rioolwaterzuivering van het HHNK, waar Urgenda en Energiecoöperatie Texel Energie al een paar jaar aan trekken, heeft weer stappen gemaakt. Het hoogheemraadschap heeft inmiddels toestemming geven, zowel op het land als op het water, om een deel van de zonnepanelen te laten drijven. De gemeente legt een eigen drijvend zonnepanelenveld aan, om de energie op te wekken, die de openbare verlichting op Texel dan 100% duurzaam laat zijn. Die verlichting is al aangepakt door de gemeente. TexelEnergie streeft naar een postcoderoosproject, met dunnefilmpanelen.

Vlieland

Op Vlieland is het afgelopen jaar, nadat we in 2014 de eerste huurwoning energie neutraal hadden gemaakt verder gesproken met de verhuurder aldaar. Dit als opmaat naar een volgende reeks. Inmiddels heeft de bewoner in dat eerste huurhuis bezoek gehad van alle portefeuillehouders Duurzaamheid van de Wadden gemeenten, van de gedeputeerden van de provincie Fryslan en vele andere geïnteresseerden.

In mei werd sportcomplex Flidunen op Vlieland officieel heropend. Na de grondige verbouwing gebruikt het zwembad veel minder energie en bespaard men 68 ton CO₂ (kleine 2). Naast besparende maatregelen werden er op het dak zonnepanelen geïnstalleerd om daarmee eigen stroom op te wekken, zo'n 16000 kWh is haalbaar. De komende jaren wil men verder investeren om energie neutraal te worden.

Op Vlieland is nu ook een lokale energie coöperatie opgezet, naar het voorbeeld van TexelEnergie. Zij willen de Vlielanders aanzetten tot duurzamer gedrag van energie besparen tot het aanschaffen van zonnepanelen en zij staan ook achter de zonneweide. Urgenda trekt actief op met hen om samen activiteiten op te zetten.

In 2015 is ook een school gereed gekomen die zo duurzaam mogelijk is gebouwd. Deze nieuwe school is zeer energie zuinig, wekt haar eigen energie op en is daardoor energie neutraal.

Net als op Texel en Ameland wil men ook op Vlieland een zonnenveld. Er is een plek gevonden en de vergunning is verleend. Het Ministerie van Defensie heeft ook toestemming gegeven, dus een volgende stap kan nu worden gezet.

Terschelling

Inmiddels is ook op Terschelling één woning van het gas af en energieneutraal gemaakt. Urgenda adviseert in dit traject en hielp mee om het dak van speciale PVT panelen te voorzien die zowel warm water als elektriciteit kunnen opwekken. De volgende woningen staan op stapel.

Er is nu ook op Terschelling een energiecoöperatie: de Terschellinger Energie Coöperatie met inmiddels 100 klanten.

Urgenda helpt ook nog mee om een pyrolyseproject te realiseren. Dit levert in potentie meer dan 5% van alle stroom van Terschelling op. Er wordt gewerkt aan een samenwerking met het Wetterskip zodat zuiveringsslib wordt gedroogd met de warmte uit het pyrolyse proces. Het gedroogde slib is ook weer brandstof voor dat proces.

Ameland

Ameland heeft een bijdrage gekregen uit het Waddenfonds voor het grootste zonnepanelen veld van Nederland, dat in 2015 werd gebouwd. Urgenda heeft goede contacten met de trekkers van dit project en probeert die kennis te vertalen naar de andere eilanden.

Ook op Ameland heeft Urgenda inmiddels een woning energieneutraal gemaakt en van het gas af geholpen, om vervolgens ook anderen over de streep te trekken. Het project op Terschelling met duurzame deelauto's wordt door Ameland met interesse gevolgd. Als het lukt om daar aanvullende financiering te vinden, dan kan het op Ameland ook. Urgenda deelt kennis en legt verbindingen.

Schiermonnikoog

Het energieloket dat Urgenda op Schiermonnikoog bemand loopt goed, er komen veel vragen van bewoners. Urgenda investeert in de eerste energieneutrale woning op het eiland in de hoop dat anderen daarna volgen. We proberen in 2016 de volgende energieneutrale woningen voor elkaar te krijgen. Inmiddels is er ook op Schiermonnikoog een lokale energiecoöperatie.

5.

Klimaat- verandering

De agenda voor 2030 zou moeten leiden naar een 100% duurzame energievoorziening, wat een grote bijdrage levert aan het vertragen van klimaatverandering. De benodigde transitie zou sneller gaan als de overheid ook harder gaat lopen. Daar kan de Klimaatzaak aan bijdragen. Daarnaast is een bevolking die steeds meer in actie komt, naast het bedrijfsleven, ook zeer welkom en daarom waren The Climate Miles in november ook zeer waardevol.

Rechtszaak tegen de Staat

Op 14 april 2015 stonden de Nederlandse Staat en Urgenda voor het eerst fysiek voor de rechter, na 1,5 jaar schriftelijk procederen. Urgenda had de bijna 900 mede-eisers ook gevraagd aanwezig te zijn, want Urgenda spreekt ook namens hen. Er waren veel meer mensen dan in de twee zalen van de rechtbank pasten, maar gelukkig mocht een grote groep in de buurt in een zaal van de SER verblijven, met een live verbinding en kon het media-team bij de ASNBank onderdak krijgen. Het pleidooi en het beantwoorden van de vragen van de rechter duurde bijna de hele dag en alle aanwezigen zaten op het puntje van hun stoel. Aan het einde van de dag zei de rechter dat de uitspraak op 24 juni zou zijn.

Op 24 juni 2015 waren er weer honderden mensen in Den Haag om bij de uitspraak aanwezig te zijn. Er was ook overweldigend veel pers aanwezig. Hoewel velen tot het laatste moment niet geloofden dat de rechter Urgenda en haar mede-eisers gelijk zou kunnen geven, deed de rechter dat wel! De ontlasting was dan ook enorm. Binnen een half uur was de uitslag van deze rechtszaak over de hele wereld bekend en werd Urgenda overladen met media aandacht en met reacties uit de hele wereld van andere bezorgde mensen. Velen waren geroerd en kregen weer hoop door het winnen van deze zaak. Misschien dat de mensheid toch echt iets serieus gaat doen tegen klimaatverandering.

De Haagse rechtbank stelde vast dat Nederland tot nu toe te weinig maatregelen heeft genomen om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen.

Urgenda eiste 25 tot 40% reductie van CO₂ in 2020 ten opzichte van 1990. De rechter zei dat wellicht 40% nodig is, maar dat dat aan de politiek is. De ondergrens bewaakt de rechter echter en derhalve moet de Staat minimaal 25% CO₂ reduceren in 2020. De overheid moet dus meer en effectievere klimaatacties ondernemen om het Nederlandse aandeel in de mondiale uitstoot te verminderen. Het is de eerste keer wereldwijd dat een rechter vaststelt dat een land verplicht is maatregelen te nemen tegen klimaatverandering. Internationaal is de zaak van groot belang omdat de Nederlandse uitspraak velen inspireert tot klimaatzaken in vele andere landen. Urgenda heeft zoveel mogelijk stukken van deze zaak in het Engels vertaald, om anderen te helpen ook met een rechtszaak aan de slag te gaan.

Hoewel er uit de hele wereld een grote spontane actie op gang kwam om de Staat te vragen niet in hoger beroep te gaan, deed de Staat dat wel. Ondanks hoorzittingen in het parlement en vele discussies en verzoeken, verklaarde de Staat in september in hoger beroep te gaan bij het Hof.

Wat er ook nog gaat gebeuren, deze rechtszaak heeft nu al enorm veel invloed. In bijna iedere discussie over klimaat en energie, vooral in Den Haag, wordt wel ergens zijdelings verwezen naar deze rechtszaak. De Staat kan zich niet veroorloven deze uitspraak van de rechter te negeren. Er zal steeds meer druk komen om meer te gaan doen. In ieder geval veel meer dan een jaar lang praten in een energiedialoog.

The Climate Miles

In november 2015 organiseerde Urgenda The Climate Miles. Een wandeltocht van uiteindelijk 619 km van Utrecht naar Parijs. In Parijs zouden vlak na onze aankomst de onderhandelingen beginnen tussen 195 landen in het kader van het Klimaatverdrag, de zogeheten COP21. Het was een bijzondere tocht van Utrecht naar de klimaatop in Parijs, waarbij meer dan 2000 mensen één of meerdere dagen meeliepen. De NPO (Publieke Omroep) liep mee en deed iedere dag op NPO 1 en 2 via het tv-programma *Mijlpalen voor Parijs* in vijf minuten verslag van onze tocht. Onderweg en 's avonds in de Walkshow spraken we met zeer diverse gasten over de urgentie van klimaatverandering en de vele oplossingen. We namen deze talkshows op en zetten die op ons eigen Youtube kanaal Urgenda.tv, samen met de filmpjes die we zelf maakten over de dag en soms met een boodschap van de wandelaars. Tijdens de tocht werden nieuwe coalities gesmeed en kregen velen nieuwe ideeën.

De avonduitzendingen op NPO 1 en 2 trokken per dag samen tussen de 500 en 800.000 kijkers, met een uitschieter van een miljoen. Samen met de vele online en offline media aandacht zorgde dit voor een enorm bereik van vele Nederlanders en diverse nieuwe doelgroepen. Het heeft veel mensen aan het denken gezet, enthousiast gemaakt en samen met de Klimaatzaak heeft het voor een veel grotere naamsbekendheid gezorgd van Urgenda. Uiteindelijk waren ook de onderhandelingen in Parijs succesvoller dan iedereen had verwacht en gaven 195 landen aan dat ze de aarde niet meer dan 2 graden warmer willen laten worden dan in 1850 en formuleerden ze zelfs een streven naar niet meer dan 1,5 graad opwarming. Dat laatste is nieuw en een grote stap voorwaarts. Het betekent dat het Urgenda rapport '100% duurzame energie in 2030' het enige houdbare pad is, als we dat streven serieus nemen. De uitkomst van de Klimaatop plus de uitspraak van de rechter in de Klimaatzaak zou moeten leiden tot een nieuw ambitieus klimaat- en energiebeleid en het uitstralen van een veel grotere urgentie. Bij veel bedrijven, particulieren en lokale en regionale overheden zien we dat. Echter in Den Haag zie je ministers de maximumsnelheid verhogen en een jaar lang dialoog aankondigen. Verbijsterend dat dat nog kan in deze tijd.

6. Circulair Friesland

Urgenda maakte samen met Metabolic een analyse van de grondstofstromen die Friesland in- en uitstromen, als basis om na te denken over een circulaire economie.

Naast het doorspitten van vele rapporten, spraken we ook met tientallen mensen in uitgebreide interviews. Op basis daarvan definieerden we 5 onderwerpen waarbinnen een deel van de circulaire economie goed vorm gegeven kon worden en waar vele bedrijven en andere partners aan mee wilden werken.

Op 12 juni werd het Rapport Circulair Fryslân uitgebracht tijdens kick-off conferentie in Leeuwarden.

Het Friese bedrijfsleven, overheden en andere partijen besloten de handen ineen te slaan om de circulaire economie in Friesland samen vorm te geven. Concrete plannen voor gezamenlijke activiteiten zijn gepresenteerd evenals de 12 icoonprojecten waar men mee aan de slag gaat in 2016. Vanuit Urgenda ondersteunen we dit proces en fungeren we als een soort 'aanjaagteam' voor verdere actie.

7. Bouwen aan de beweging

Op tal van manieren bouwt Urgenda samen met burgers en partners uit bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen en andere organisaties aan een steeds grotere duurzaamheidsbeweging.

In 2015 waren er twee acties waarbij heel veel mensen betrokken waren en die ook een grote bijdrage leverden bij het bouwen aan de beweging nl. De Klimaatzaak met bijna 900 mede-eisers en The Climate Miles wandeling naar Parijs, waarbij in totaal duizenden mensen meeliepen. Deze twee gebeurtenissen werden beschreven in hoofdstuk 4. Ondanks deze twee grote acties gebeurde er nog veel meer in 2015.

Dag van de Duurzaamheid

Op vrijdag 9 oktober 2015 vierden we weer de Dag van de Duurzaamheid. Voor het zevende jaar op rij was de Dag van de Duurzaamheid een groot succes met duizenden duurzame activiteiten door heel Nederland. Samen lieten we weer zien dat duurzaamheid niet alleen noodzakelijk is maar ook inspirerend, innovatief en winstgevend. De dag startte op diverse locaties door het land met onder andere het Low Car Diet en de Voorleesactie. 's Avonds vond er onder meer een speciaal event plaats in Pakhuis de Zwijger te Amsterdam.

Dit jaar zond NPO 2 op 9 oktober voor het eerst een speciale live-uitzending uit over de Dag van de Duurzaamheid. Vanaf het speciale georganiseerde event in Pakhuis de Zwijger werd met reportages en interviews aandacht besteed aan duurzaamheid. Ook dit heeft tot meer bekendheid geleid, voor zowel deze Dag als voor Urgenda.

Op meer dan duizend basisscholen werd er tijdens de 'Voorleesactie' weer voorgelezen door tientallen prominenten, waaronder voor de zesde keer door Prinses Laurentien van Oranje. Dit jaar had zij, op uitnodiging van Urgenda en partners, samen met Jan Terlouw een bijzonder nieuw kinderboek geschreven getiteld 'Kapsone'. Dit boek werd op de Dag van de Duurzaamheid gelanceerd.

Regiotour

Ook in 2015 organiseerde Urgenda weer twee Regiotouren. Op een Regiotour bezoeken we koplopers, organiseren we discussies en kijken we of we ter plekke ideeën, oplossingen, netwerk of andere zaken kunnen bieden, waar de koplopers om gevraagd hebben. Een Regiotour wordt zorgvuldig voorbereid in de maanden voor de tour.

11 t/m 13 februari Regiotour Flevoland

Tijdens de Regiotour Flevoland lieten we samen met vele organisaties zien wat er gebeurt op het gebied van duurzaamheid in deze provincie. Van groene grondstoffen, algen, biobased huizen en boeren tot aan een duurzaam schip. Van Almere tot Urk bleken tientallen koplopers bijzondere dingen te doen in de Provincie die al zijn elektriciteit al zelf opwekt dankzij heel veel windmolens.

27 - 28 mei Urgenda Regiotour Groningen

Tijdens de Tour Groningen werd in Stedum, gemeente Loppersum, een bestaande woning geopend die voor € 29.000,- energieneutraal was gemaakt. Verder werd het eerste veld met drijvende en meedraaiende zonnepanelen geopend en spraken we met vele ondernemers, studenten en bewoners.

Kies Duurzame Mode

De website Kiesduurzamemode.nu biedt een podium aan de koplopers op het gebied van duurzame mode. Consumenten krijgen er informatie, handige tips en links naar shops, video's en apps om zo te kiezen voor duurzame mode. In 2015 liet Urgenda met dit initiatief weer het belang van het dragen van duurzame mode zien en bracht het met het platform tientallen partijen in Nederland op het gebied van duurzame mode (koplopers dus) bij elkaar en voor het voetlicht. Zo was Urgenda onder andere aanwezig bij de Amsterdam Fashion Week, vakbeurs Modefabriek, het duurzame platform MINT en het Fair Fashion Festival.

24 april Fashion Revolution Day

Op deze dag werd er online en offline wereldwijd met #WhoMadeMyClothes stilgestaan bij de ramp in de Rana Plaza kledingfabriek in Bangladesh in 2013. Urgenda en haar initiatief Kies Duurzame Mode maken deel uit van het Nederlandse team waarmee de Fashion Revolution Talks georganiseerd werden. Aansluitend vond in het Gildelab een netwerkborrel, kledingruil en upcycle event plaats waar meer bekend gemaakt werd over de werkplaats in wording. Verder verscheen in het Parool en op diverse websites ons opinie artikel over Fashion Revolution Day. De reacties op deze dag waren zeer positief zeker vanwege het bieden van positief handelingsperspectief wat één op één aansluit bij de missie van Kies Duurzame Mode en Urgenda.

Dutch Sustainable Fashion Week.

Samen met GoodBrandz en partners organiseerden Urgenda en Kies Duurzame Mode voor de tweede keer de Dutch Sustainable Fashion Week, waardoor in 150 winkels duurzame mode beter zichtbaar werd gemaakt. De week startte met een spectaculaire modeshow.

8. Communicatie

Urgenda spant zich voortdurend in om haar eigen projecten, die van partners en koplopers onder de aandacht te brengen. Daarmee zien anderen dat de duurzaamheidsbeweging veel groter is dan ze denken en worden mensen gestimuleerd om aan te haken. Koplopers worden regelmatig in het zonnetje gezet in de pers, in nieuwsbrieven, tijdens de Regiotour en bij allerlei andere evenementen die Urgenda organiseert. Het is belangrijk op allerlei manieren te laten zien wat er al kan en daarmee velen positieve inspiratie te geven en aan te zetten tot actie.

Urgenda zet zich ook in om mensen te informeren over klimaatverandering. Dat gaat via honderden lezingen die Urgenda medewerkers geven, via uitingen op social media, artikelen in de pers en de eigen nieuwsbrieven.

Via de communicatiekanalen van Urgenda zoals de website, nieuwsbrief, persberichten en social media bereikt Urgenda een steeds groter publiek. Zo heeft Urgenda in 2015 bijna 25.000 volgers op Twitter, versterkt door de accounts van het Urgenda-team, wat veel respons oplevert. Ook de verschillende Facebook pagina's spelen een steeds grotere rol, dat zagen we bijvoorbeeld rond de Klimaatzaak en The Climate Miles. The Climate Miles had een speciale website die bijna 40.000 keer werd bezocht in november.

Met een eigen cameravrouw kan Urgenda snel en goede video's maken van al haar activiteiten.

Urgenda wordt ook regelmatig door partners in projecten gevraagd om de communicatie op zich te

nemen, waarbij doorgaans film een belangrijke rol speelt. Tijdens The Climate Miles werd bijna elke dag een talkshow, genaamd de *Walkshow*, gemaakt van zo'n 45 minuten, die samen met kleinere filmpjes allemaal op het Urgenda YouTube kanaal zijn geplaatst. Zie www.youtube.com/urgenda

Urgenda's acties en projecten zijn regelmatig trending topic op Twitter zoals #dvdd15 en #lowcardiet. Dit jaar was het absolute hoogtepunt het winnen van de klimaatzaak waarbij #klimaatzaak en @urgenda de hele dag trending waren en het meest besproken onderwerp op social media.

In 2015 nam, mede vanwege de klimaatonderhandelingen in Parijs, de media aandacht voor klimaatverandering en duurzaamheid sterk toe. Urgenda nam daarbij een belangrijke plek in met een avondvullende live-uitzending op NPO2 op de Dag van de Duurzaamheid en de hele maand november twee maal 5 minuten per dag over The Climate Miles, met 400.000 tot 1 miljoen kijkers per avond. Het resultaat van de vele aandacht was ook veel media aandacht in de geschreven pers, van Margriet en Flow tot het blad van de PCOB (protestante ouderenbond) en een uitgebreid stuk in de Groene. Marjan Minnesma steeg in de Volkskrant 'Top 200 van de macht, invloedrijkste Nederlanders van 2015' en stond in Foreign Policy's 100 Leading Global Thinkers 2015. Een overzicht van de belangrijkste items van Urgenda in de media in 2015 is te vinden op www.urgenda.nl/actueel/in-demedia/.

9. Personeel en Organisatie

Urgenda had in 2015 rond de 15 mensen in dienst (gemiddeld 13,6 FTE), afhankelijk van de tijd van het jaar en de aantallen stagiaires en andere kortlopende dienstverbanden in verband met The Climate Miles en het Low Car Diet. De kern wordt gevormd door de directeur en de senior medewerkers voor respectievelijk mobiliteit, gebouwde omgeving (2), de Klimaatzaak, de Waddeneilanden en het begeleiden van personeel en Regiospinners. Naast deze zeven personen zijn er drie vaste stafmedewerkers voor evenementen, communicatie en het secretariaat/financiën. Ook was er een medewerker voor Circulair Friesland, voor ThuisBaas en voor film en projectondersteuning. We hadden een bijzondere groep tijdelijke medewerkers voor The Climate Miles, aan wie we veel dank verschuldigd zijn. Daarnaast waren er nog vele stagiaires en trainees die bij ons afstudeerden en ons ondersteunden bij diverse projecten. Met bijna alle ex-medewerkers onderhouden we goed contact en dat zijn vaak ook latere samenwerkingspartners. Naast de medewerkers met een dienstverband, werkt Urgenda met associates, veelal ex-medewerkers.

Regiospinners

Urgenda werkt samen met zogenaamde Regiospinners. Zij zijn niet in dienst van Urgenda, maar werken wel regelmatig samen met Urgenda in projecten. De Regiospinner brengt binnen zijn of haar regio de duurzame koplopers in kaart, verbindt ze en steunt waar mogelijk met opschalen. Ook in 2015 kwamen er weer nieuwe regiospinners bij. Inmiddels werkt Urgenda samen met tweeëntwintig Regiospinners uit bijna het hele land. Zij zijn de ogen en oren van onze organisatie in het land. In 2015 kwamen ze ook vijf keer samen bij Urgenda om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.

10.

Financiën

Urgenda heeft geen vaste stromen subsidie of giften en zal ieder jaar opnieuw haar middelen moeten verwerven. De samenwerking met de strategische partners is een manier om een bodem in de financiering te verkrijgen, maar ook daar vinden jaarlijks evaluaties plaats. Dat houdt ons scherp en zeer kostenbewust. De vaste lasten zijn laag. Urgenda wil graag een kleine compacte organisatie blijven, met een harde kern van ongeveer 15 mensen en daar omheen samenwerkingspartners. Urgenda start ieder jaar veel nieuwe activiteiten, die doorgaans worden betaald, door een reeks aan partners of opdrachtgevers.

Partnerships

Het streven van Urgenda is om een met een kleine groep vooroplopende bedrijven strategische allianties aan te gaan. Met deze bedrijven wisselen we over en weer kennis uit en starten we vernieuwende activiteiten.

Urgenda kent vaak de koplopers en de nieuwste initiatieven en bevindt zich vaak vooraan de golf, daar waar nieuwe initiatieven, nieuwe bedrijfsmodellen en innovaties het licht zien. Veel koplopers en uitvinders op het gebied van duurzaamheid komen op Urgenda af voor steun. Dat is interessant voor de partner-bedrijven en leidt tot onderlinge discussies, gezamenlijke projecten of acties en geeft partners inzicht in zaken vooraan de golf.

Naast een inhoudelijke relatie ondersteunen de bedrijven Urgenda ook met middelen. Dat kunnen uren zijn die ter beschikking worden gesteld en/of financiële middelen. De samenwerking met deze strategische partners, wordt op maat ingevuld. In 2015 onderhield Urgenda met de volgende bedrijven zo'n strategische alliantie: ASN Bank, Alliander, Eneco, EY, Höcker advocaten en Arriva.

Nationale Postcode Loterij

Sinds februari 2014 is Urgenda beneficiënt van de Nationale Postcode Loterij. Wij zijn heel gelukkig met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij, omdat het ingezet kan worden voor zaken waar moeilijk financiering voor is te verkrijgen. Dat maakt onder andere The Climate Miles mogelijk en voorinvesteringen in nieuwe projecten.

In het laatste kwartaal van 2015 maakte Urgenda veel kosten door de wandeling naar Parijs, waarbij deel van de inkomsten en ook nieuwe sponsors, begin 2016 worden verwacht, dus de kleine intering op het eigen vermogen is van tijdelijke aard.

Baten en Lasten 2015

BATEN	2015	2014	LASTEN	2015	2014
Baten uit eigen fondsenwerving	831.212	984.109	Personeelskosten	957.563	1.020.643
Nationale Postcode Loterij	500.000	500.000	Huisvestingskosten	27.754	28.008
Overheden	94.741	169.535	Kantoorkosten	60.294	56.108
Overige projecten	280.685	496.244	Belastingen en Financiële kosten	45.306	51.612
			Out of pocket kosten	633.718	866.520
			Samenwerkingspartners/associates	20.302	8.272
Totale baten	1.706.638	2.149.888	Totale lasten	1.744.937	2.031.163
Saldo baten en lasten	-38.299	118.725			
Bijdrage in natura					
EY					
Höcker advocaten					

Balans per 31 december 2015

ACTIVA	31-12-2015	31-12-2014	PASSIVA	31-12-2015	31-12-2014
<u>Vaste active (boekwaarde)</u>			<u>Reserves (eigen vermogen)</u>		
Verbouwingen	1.000	1.500	Overige reserves	361.146	399.445
Inventaris	13.542	18.327			
		14.542			19.827
<u>Vlottende activa (vorderingen)</u>			<u>Kortlopende schulden</u>		
Debiteuren	256.949	104.901	Crediteuren	48.975	59.807
Belastingen en sociale lasten	33.383	20.334	Belastingen en sociale lasten	29.647	31.125
Overige vorderingen, vooruit betaald	226.755	211.462	Overige schulden, nog te betalen	175.463	180.795
		517.087		254.085	271.727
<u>Liquide middelen</u>		83.602			314.648
Totale activa	615.231	671.172	Totale passiva	615.231	671.172

